

СРПСКА НЕЗАВИСНОСТ

ОРГАН НАРОДНО-ЛИБЕРАЛНЕ СТРАНКЕ.

— ПЕЊЕ ЗА ПРВИТ: —
 ЗА ГОДИНУ 24 ДИНА, НА ПО ГОДИНЕ 12 ДИНА, НА ЧЕТВРТ ГОД. 6 ДИНА.
 ЗА ОСТАЛЕ ВЕШТАКЕ НА БАЛТИНСКОМ ПОДГОТКУ.
 ЗА ГОДИНУ 30 ФРАНАКА, НА ПО ГОДИНЕ 15 ФР. НА ЧЕТВРТ ГОД. 8 ФР.
 ЗА ДУШТО-ГЛАВКУ:
 ЗА ГОДИНУ 15 ФР. У ВАШЕ, НА ПО ГОД. 8 Ф. НА ЧЕТВРТ ГОД. 4 Ф.
 ЗА СВЕ ОСТАЛЕ ДРЖАВЕ:
 ЗА ГОДИНУ 36 ФРАНАКА, НА ПО ГОДИНЕ 18 ФР. НА ЧЕТВРТ ГОД. 10 ФР.

ИЗЛАЗИ У БЕОГРАДУ
 УТОРНИКОМ, ЧЕТВРТОМ, И НЕДЕЉОМ
 НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА У КЊЕЗ Г. КОСТИ ЦРНОГОРЦА
 ГОСПОДСА УЛИЦА БР. 7.

ЗА ОГЛАСЕ РАЧУНА СЕ:
 ПРВИ ПУТ 12 ДИНА ПАРА ОД РЕДА, А ПОСЛЕ СВАКИ ПУТ 6 ПР.
 ЗА ПРИПОСЛАНО 50 ПАРА ДИНА. ОД РЕДА.
 Рукописи шаљу се уредништву, а претплата администрацији
 „СРПСКЕ НЕЗАВИСНОСТИ“.
 ПРИБИЛИЦИ НЕ ПРАЂАЈУ СЕ. НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ ПРИБИЈАЈУ СЕ.

БУРА ДАНИЧИЋ

доктор философије, професор велике школе и члан ученог друштва у Београду, члан јужно-словенске академије у Загребу и руске академије у Петрограду, писац великога речника, облика и вихове историје, српске синтаксе, речника из књижевних старина и других извршних дела, први филолог у Срба и Хрвата и најодличнији данашњи представник српске књижевности, одликован орденима српским: таковским III разреда, руским свете Ане, и драгоценим прстеном од рускога цара, — који нам је ископао из заборава многе споменике наше славне прошлости и најбоље их критички на свет издао, рођен у Новом Саду у Бурђеву 1825, умре нарасно у Загребу ноћу између 4 и 5 новембра ове год. у 58 години свога века, на велику жалост свега српског и хрватског народа.

Тело покојниково биће пренесено о трошку српске државе у Београд и ту сахрањено.

Тако захвална отаџбина одаје признање својим извршним синовима!

Слава имену Даничићевом! Мир пепелу његовом! А дела његова живеће док је српскога народа!

ДЕЛЕГАЦИЈЕ

II

Пре него што приступимо подробијем разматрању Калаијевог извештаја о Босни, да још коју речено о његовој историјској примедби у погледу Србије. Писац „историје Срба“ рече, да се народ у Србији дизао против својих владалаца за то, што су они „заводили у земљи туђе установе“. А зна ли Калаија, ко је заведе турски устав 1838 год.? Он као да мисли да га је заведе кнез Милош. Но сваком знацу новије историје српске познато је, да су тај устав увели ондашњи српски „великаши“ и противници кнеза Милоша и увели су га против његове воље, а употребили га против њега, као што се види из догађаја од год. 1839. То нека слуша г. Калаију

као опомена ако и кад буде писао историју тога доба настављајући свој досадашњи књижевни рад; уједно може научити из тога примера, да су и народ и владоци у Србији само против оних страних установа, које су рђаве по њега, као што је био овај турски устав, а добрим установама није никад био народ противан, ма оне и не биле у њега самоникле. Тако ће но свој прилици бити и у Босни.

Но ако је г. Калаија у својој примедби о Србији показао погрешно схватање историје, у своме разлагању о узроцима устанка огрешно се аустријски министар не само о историју, него и о логику; његов извештај противи се у својој основи здравоме разуму.

У погледу историјском њему се чини чудно што се устанак највише распалио био у Херцеговини, и ако је аустријска војска ту земљу скоро без боја била заузела. Из тога, као и из неких писама и исказа ухаћених устаника изводи г. Калаија, да је устанак подгреван из Црне Горе. Но г. Калаија при томе заборавља, да је Црна Гора Аустрији помогла заузети Херцеговину скоро без боја. Он је заборавио, да је Црна Гора привољела херцеговачке чете на требињскоме пољу, да положи оружје бар. Јовановићу. Он је заборавио да је Црна Гора онда јемчила Херцеговцима да ће Аустрија одржати реч коју им је онда задала. Он је сметнуо с ума, да Аустрија није испунила свог обећања, што је у осталом њена стара навика према Србима у опште и што је одвајкада сметало њеном утицају на српски народ. Њему као да није било ни на крај памети, да је то, по свој прилици, први повод устанку и да је то одузело влади црногорској сваку моралну могућност да свој народ заустави од сваког додира с устаницима. То је основна обмана у Калаијевог извештају с историјског гледишта.

Још је омашвија странпутица којом је босански министар пошао у области логике, здравог разума. Он вели, да је основа устанку урођена мржња босанског народа, као и других источних племена, на све што је туђе; а овамо уверава с најозбиљнијим лицем, безусловно, да сам чин окупације није никако био узроком устанка. Може ли се човек жестиће противречити? Дакле, по логици г. Калаија, народ овај мрзи туђе установе, а окупацију не мрзи. А могамо, зар је окупација на-

родна установа? Може ли се замислити што туђинскије, што мрскије него што је окупација, завојевање, туђом државом и туђим племенима? Г. Калаија као да мисли да је то само источним народима мрско. А зар има на јевропском западу који народ коме би то било мило? Зар је и Маџарима била пријатна аустријска и руска окупација 1849? Г. Калаија кори аустријску управу у Босни што се сувише уздала у „сталност ондашњих прилика“. Но и г. Калаија као да се сувише узда у сталност јевропских прилика кад неће иша на вечиту истину оне старе реченице: *hodie mihi cras tibi* (данас мени, сутра теби)! Маџарски народ није већи од српског, а нема нигде свога који би му могао бити у невољи као српски што има. Калаија је Маџар и љуби свој народ више свега, но разуме врло добро и српски; на нека се сети српске пословице, да је свака сила за време а невоља редом иде, и да медвед заигра пред свачијом кућом, данас пред српском, а сутра пред маџарском.

Но није то једина противност, није то једина несмислица у Калаијевог извештају. Тек што је окривну Црну Гору, он одмах за тим признаје, да су и погрешке нижих чиновника аустро-босанске управе допринеле да устанак букне. И ако не каже какве су те погрешке, близу је памети, да погрешке морају бити позамашне које присиљавају народ на устанак. Но зато је Калаија бар толико искрен те казује одабраним представницима своје земље, *зашто* су ти чиновници грешили. „Чини се“, вели, „као да се наша управа сувише уздала у сталност (утврђење) прилика“. (Жао нам је што немамо стенографских бележака маџарске беседе Калаијевог јер то је врло важна реч и може бити кобна по идеју окупације. Но и ово је довољно што нам доноси бечко-пештанске новине у немачком преводу, а да је верно то можемо узети по томе што нема „званичне исправке“).

Шта то значи?

По новинском извештају не може друго значити него: да се наша управа није толико уздала у сталност ондашњих прилика, дакле и у трајност окупације, не би нижи чиновници чинили оних погрешака што су помогле изазвати устанак. Другим речма што је веће уздање аустро-угарског чиновништва у „сталност прилика“ и у трајност окупације тим

ће чиновници бити гори. Према томе би наступило најгоре стање, које се може замислити, кад би Аустро-Маџарија сасвим присвојила Босну и Херцеговину, кад би се окупација претворила у анексију, кад би се испунио најмилији сан посестрима нашег „Видела“, старе бечке „Пресе.“ То је бар логична последица Калаијевог разлагања; а пошто он то јамачно није хтео рећи, то је очевидно да је само лажни положај у који се Калаија заплео, то се види, да је сама идеја окупације неодржива, лажна. На послетку, шта то значи, призвати да су окупациони чиновници изазвали устанак, а овамо уверавати, да сам чин окупације није узрок устанку. Ми можемо и веровати Калају, да сам „чин окупације“ није узрок незадовољству народа; ал је довољан узрок томе то, што је та окупација аустријска. Јер да је окупација дошла од какве државе средне по племену, по степену развитка, по прошлости и будућности, која би окупацију предузела само да помогне ономе народу у његовом самосталном развоју и да не само да Босну присаједини себи, него и себе Босни: онда, наравно, не би био „сам чин окупације“ узрок устанку. А кад окупација долази од државе, која је сродна и свима и није никоме, која не предузима тај чин да *помогне* ономе народу, него, као што је Андрашија признао, да му *нагуди*, да удари клин у српство, а себа да нахрани како тако изгубљене две провинције, Ломбардију и Венецију: у таквом случају довољан је, јамачно, „сам чин окупације“ да изазове незадовољство у народу на и устанак; јер така окупација доноси са собом и нехотице рђаве чиновнике, доноси лаж и варање, као што је војнички новачање, и ако Калаија каже, да репутација није била узрок устанку, него само „средство за агитацију,“ — није нија него врат.

У тај лажни положај спада и решење аграрног питања. И ако је то био главни основ и повод устанку Јевропе у Берлину на аустро-угарску окупацију, ипак то Калаија само узгред помиње, па још вели, да се тамо народ и не брине за то и да је задовољан са наредбама. И то је врло несретна обраба окупације; јер, ако није тако, ако је то обмана, онда министар сам признаје да Аустрија нити *воће* нити *може* да питање реши; ако је пак тако, ако је народ у истину

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

задовољан са наредбама окупационе власти у аграрном питању, онда је то питање толико колико решено, и онда престаје разлог, престаје *raison d'être* окупације пред судом Јевропе.

На питање, какве су основе системе коју он мисли да уведе у управу Босне и Херцеговине и каква успех очекује од ове системе одговара Калаја сасвим искрено, да га при томе не руководе никаква особита ни позитивна начела. Све што је учињено, то је већа одговорност нижих чиновника према вишима. На послетку и то признаје, да аустројска влада не може ништа учинити да побегне *бластопахе* *омога народа*. — У погледу умаљења војничке посаде па тим и трошкова понавља Калаја оно што је казао и војни министар Билант-Рајт, да се војска жоже умалити, ако буде — мирна Босна. То су забринуту питања Делегације могли знати и без Калаја, те су и после његовог одговора „so klug als wie zuvor.“

Цео је Калајев извештај такав, да ни најжешћи противник окупације не би могао већма осудити ту дерну окупацију, него што је то учинио највећи пријатељ те идеје, сам босански министар Бесарев и писац историје Срба, Венијамин Калаја.

„Наравоученици“ је његово: Докле имамо доста војске у Босни и Херцеговини, дотле нам је тамо власт поуздана. А како дуго државе велике војске у заузетим крајевима мора, та пре та после, испрости снагу и онако до грла задужене босаневине, то ће данас сутра морати малаксати окупационо одушевљење самога Калаја. А кад Калаја малакше, онда Аустро-Угарска нема више државника, коме би, са њоме каквим изгледом на успех, могла поверити управу Босне и Херцеговине, онда ће се окупација изметнути у — капитулацију.

На гробу ђенерала Скобељева...

Много хтео много започео
Час самртног њега је почео...
Још само неколико недеља на ње бити
време и *политичким* парастоу ђене-

1 Види 151-ви број „Српске Независности“.

рала Скобељева — тако је закашњен не-пролог овај. Више од четири месеца дакле, како витешке кости словенског патријоту труну испод матере земље. Досада је над њима и видљиви камени споменик подигнут са — каквим ли достојним натписом? Ако то и не знамо, — вебо је високо, Русија далеко — опет знамо, да би српски Бранко тамо написао:

„Много хтео много започео
Час самртног њега је почео“...
Да, час самртног, он једини то је и могао, он једини и јесте *последњи*. Но збиља, *какав* ли беше тај самртног, тај последњи час ђенерала Скобељева? — т. ј. *одкуда* и *како* му дође?... Беше ли он *воља Божија* или — дело вражије?... Ми мислимо да права имамо да овако питање ставимо, а — пустићемо друге да нам одговоре..... „Скобељев умре тајанствено“, с болом јавља Камил Фарси у „La France“-у од 10 Јула о. г. (п. и.); а један земљак његов сво како се одазива из Русије на дан и глас смрти Скобељева:

„Русија плаче данас за својим легендарним јунаком. Све је живо уцелело — од највише палате до најниже колече. Сам и *сав* свет словенски тужно одјекује именом Скобељева... Та нема ни осам дана како смо на овом истом месту говорили само о његовом ритевству, о његовој живости, даровитости и глаовитости у војсци и народу. Скобељев беше објасан неописаним зраком славе. То беше за многе, Наполеон Русије. И други су борци последње година умели стећи гласа и љубави, али сва су та имена бледела пред његовим. Заман се проучо Черњавин освојењем Туркестана, и толикомесечном одбраном Србије. Узаман је и Гурко показао, на пољанама Бугарске и у клинцима Балкана, јунаштва по примеру нашега Мирза. Узаман се, вајзад, и сам Иплатијева тај Фламиниус Русије, истакао фином свога дара који је ставио у службу страсти народних, којим је, дохотако Турцима, допркосио Илгезима, досадио Немцима и дојасио Жидима! Велика слика Скобељева помрачала све њи... Ја се ево седам и рањеника на Пашева које сам гледао, да носе јадне и жалосне, во који устају да поздраве „бедог генерала“ а умиру с њим његовим на устима! Ти се људи одиста веровали да њега пушка не бије ни сабла за сече, да је он и бесчестан као што је неодољив. У једном и истом јуришу на Пашева, под Зеленом Гором, граната три пута обара барјакот до њега, док се више и незна број кова што под њиме погине. Сваки официр његовог ђенералштаба хитао је да се пред пољак осигура — тестаментом!... Једнога дана пред Кином (у Азији) иеки се одред повлачио у неред, јер се било чуло да ће за неколико минута одлетети у ваздух куле од непријатеља отете. Скобељев на то обиде коња, јурне први на челу своје пратње, и на голој сабаји задобија победу. Али ево га где, у пуној снази и полету, у тридесет осмој години својој, нестaje за неколико часова — без познате болести. Како да све то буде? Маса народа није ту оклевала. За њу смрт овог вавредног човека — неможе бити да је при-

1 Мирза — Mirat — најхрабрији ђенерал Наполеона.

родна. — *Je fecit cui prodest* — и он вели „Немачка га је дала убити“ („C' est l'Allemagne qui l'a fait assassiner.“¹ А макар колико да је неопозната ова оптужба она је верујте, у свачијем срцу. Самом Скобељеву пак, једино је и недостајао овако тајанствени и трагични конач. Он га ево допуње и завршује. Скобељев није више човек већ символ — символ јунаштва, родољубља и жадости....

Овај свет *завични* који је знао и осећао његову моћ у војсци и који га у самој ствари није никако ни волео — тај свет ево распростире испод руке нагадних и најпоузданих версије о узроку његове смрти... Ту се вели, да је Скобељев умро у часу прекорног шаба и уживања. Али његови стари другови у оружју, који су изближе могли проценити његову трезвеност и његову *шарпанску* умереност — а тако исто и госте званичних баквета који су га небројно пута видели где се с шамом *воде* у руди куца с пехарима шампанским — сви ти велики, знаше шта да мисле о овој несикој информацији. — Пасти се више вере може поклонити некакој „болести у поганом“ од које се вели да је пагιο. Осам или десет дана пре фаталног догађаја Скобељев је прегледао на коњу, а по најгорем иути, неких сто километара за три најест часова, а овај факт не сведочи имамо у корист какве слабе и болешљиве природе. Најзад, она претпоставка о самоуништу мора се просто и апсолутно одоцати. Је ли чудно онда што се проносе гласови и у народу и војсци да је над Скобељевим извршено просто *убиство* („assassinat“). На дан пре смрти, вели се, Скобељев је био на једној великој гозби, па да није том приликом послужен — по *стабилности* — каквом добром кавом? Ја, лично, убеђен сам о противном, али ваља признати да *цео свет* овде држи да је Скобељев — *отрован*!²

Тако и толико дакле, са лица места, са избора бабаштења, а на адресу *оних* који су после браће Словени највише питали за здравље ђенерала Скобељева? Да, Французи су то били који су се о живи Скобељеву толико интересовали, за њ питали и слушали, али колико је њи дирнула сама смрт његова — нека по сведоче *други* редови које из јавне им средине овде видимо, и, без сваког коментара, прилажемо!

¹ Ма да нежелим спорити кроничарску верност г. дописника, ипак нам тешко пада сама, или бар могућа, тенденција овог дела његовог дописа, Бимаркова Немцак није, доиста, нама нимало политички мила — данас маже но илад — али сматрамо да дужност да научно прамо центри, па по заслуги и поштовати и саме не пријатеље своје; и ми мислимо да је и војска и политика те земље најповељав у ово наше време и сушине великих и тешких победа на *отворено* пољу, да јој могу требати овако мала и тушна оруђа. А ако би наш француски пријатељ, жељо знати које би од „дивљавољаних“ сила, па пример кадга била и овако варварска средства изабрати — велико *кадр*, јер ни са ким нежемо овде душу да грешимо — онда та уверавамо да је така сила: *Аустрија*. Ми, Срби, знамо нешто о томе из народног нам искуства, као што знају историје других народа исте среће, и стављамо се као такви сведоци на расположење не само овом француском брату дописнику њега, ако стара „Преса“ бекча пристаје, и њеном „специјалном коресподенту“ московском. Односно првог прадругујемо се ограда која следеће.

² Види париски лист „Le Soleil“ број од 7/8 Јула ове године — допис из *Петрограда*.

„Једна кратка и заговетна денеша јуче јави нам за неретну смрт човека који је пре само неколико месеца био на свачијим уснама. У први прв питао се да ли наша „Агенија Хава“ у крајном јој лаконизму, није водила реч о каквом другом Скобељеву, о јуцу, можда, чувенога ђенерала. Навалице се спорила верност донесене вести — толико је познатих и непознатих пријатеља великог патријоте словенског у нашем Паризу покушавало да се самообмана преда. Али данас, нови телеграми који нам стижу, недају више никакве места таквој сумњи. Ваистину, Русија се облаци у црно за једним од најславнијих ђетића својих — можда и *најславијим*. Наша земља, тако равнодушна према звездама туђине, и која од памтивека није признавала друге величине ван оних које је *сама* створила, или бар благовољала, гледала је у Михајилу Скобељеву један величанствен изузетак. Од првог дана ово је име нама мило било. Француска га је својски одликовала. Тај ненадмашни витез стекао је љубав нашег племена, код кога је у осталом та врлина вазда у почасти. Ми смо пратили његове подвиге. Чули смо најпре као кроз шатлат, да је некакав роман љубавни био увод ратничку му животу; а овамо код нас радо се прима: да се срце јунака претопило у челик тек пошто је било у огњу женских очију. Дакле, причало нам се (а прича није без дражи) да га је нека страст без наде избацила на поље оружја. Ево рекосе нам зашто он продаје свој живот тако јевтино. Ето зашто у бојној ватри он вазда трчи испред својих батаљона. Али танах којој он прокваше неумедје или нехтеде погодити га. Анекдота је тронућа, па припада она легенди или историји, и ми ју радо понављамо. — Војничка слава ђенерала Скобељева датира од експедиције противу Киве када је он, и ако под командом ђега, Казањана, развио своја сила њејства. Русији се он, пак, достојно приказао тек у последњем рату на истоку. Ко непамти, на пример ону неустрашивост његову пред Пашевом, коју је, збиља бриво, један други и славни јунак — Осман! — Ту би доиста требало перо класичног Боеја!³ — оно које је описало бој у предграђу Светог Антонија и изнемо на видик два највећа ратника Француске Лујизка XIV-ог — то би перо требало па да се достојно наслади један Скобељев и други Осман, где предводе своје замаштане батаљоне, а остављају историји да пресуди: ко је од кога храбјији? — На Шинци у Балкану за се улуга коју је Скобељев имао и волка је за слада његова у успеху оног опасног предузећа. Најзад, као круну толиких и сјајних огледа видимо га у походу против Туркомама — као нигда и мудрор и храбробр — и где једним најретнијим ударом обара тврди град Геок-Тепе, и пресеца чвор целога рата. Али, ако јунаштво Скобељева није имало себи равна, његов занос патријотски, рецимо слободно, његов ђенерозни шовинизам, није знао ни за какве границе — ни за дипломатску етикету ни за спољну учтивост. Као Словенини срцем и духом њему је мрско било све што се *немактам* налазло, све што га је посредно или непосредно

³ Bossuet — велики писац, теолог и аналосо, француски па проплог века.

ЛИСТАК

НИШ

и жинске знаменитости.

(НАСТАВАК.)

Какве су огромне морале бити онда несреће, које су раздирале ову земљу и народ, да је она из пуне снаге своје одмах отишла у суноврат, да јој се није могао после Лазара и Косова наћи нови бољи Господар и војвода, но да 1459 године покатоличена Деспотица Јелена — обрнући леђа Србији и Смедереву — оставља својим једним писмом целу Србију у наслеђе... ком мислиш Србине?... Ником другом но Папи у Риму! — А Ђерка њена опет, која је била удата за босанског бана, на издијају Босне и Босанске слободе, тако исто даје Босну опет — Папи!! И тако од напавених срџских земаља, чак и Папа у Риму има једну и ако истина женску тајву! Кома ли српске земље нису још давате и продавате и ко ли у њима — са све четири стране света — није судио и господарио, до данашњег дана!

Но како су Турци од Папе ближи и јачи, како је српска држава — неслозом или несрећом — већ била из темеља потресена, како су већ две ћери српског владајућег рода: Милева Лазарева и Мара Ђурђа Смедеревца биле (морале бити)! Султаније т. ј. султана турских жене — то је по праву свога топуза 1459 године, т. ј. осамдесет година после косовске битке а шест година после пада Цариграда у руке турске би крај српском царству, српском Краљевству, српском Деспотству и српском Господарству. Србија поста пашахад из кога су турске паше пунили и своје кесе и своје хареме за дуго и много! Па ако се овај српски народ није већ једном опаметио — то не знамо онда кад ће он бити већ зрео за самосталност и чување своје слободе и независности.....

Судбом Србије би решена и судба Ниша. Београд и Ниш била су два турска вечита логора из којих су они час нападали или су у њих бежали, да се за нови напад спреме а и то јуреше и бежаше турских паша и јанчиара ишло је око 500 година све преко наших леђа и на рачун српског гора и обора! — Београду се осмену Бог милостиви и помжме му памет Милошева. Он је на пола Столећа раније био срећан да се сме, и ако прво плашљиво, звати опет

српски Београд. Истина и Београд је тек само десет година пре Ниша испратило и последњег царског војника, — низ Дунав (6. Априла 1867) а Ниш је ту радост доживео 1877, Децембра 28., кад је царска војска подгледа српској војсци.... која покаја смрт јуначког војводе Синђелића Стевана, који је своју селачку руку био први машио да отме овде велики кључ и ондашње ослобођене и садашње Старе Србије, па је на домаку Ниша собом оставио белегу, докле је српски војвода долазио и куда је — пут у Ниш, преко костију наших славних ђедова! .....

И ми бејасмо, у тим мислима и осећајима, већ код првих вишких кућа — пронав велики артиљеријски логор, где бејаху на окупу око 8 батерија ради учења.

С лева је град, о десна „Београд-мака“ и први, који је учинио селам имама путницима беше један с турбаном, за кој сам разумео да је Муџија, старији оца, — омазан човек, који сваког љубавно поздравља, овако лепо, како само Турчин уме, кад хоће да буде питом и добар. У тој тешкоби међ градом и „Београд-маком“ мисљах да смо негде на Дорћољу; јер ту је још остало првобитно, док за два мину не стигосмо на мост

пред градом на Нишави и пред нама, од једног, сјају — Нови Ниш!

С моста на Нишави гледају стоји на 20 корака у позади град, с капијом, које јзани право на мост. Напред је чистина и лепа просторија, пијаца једна, лево су оба двора, стари и нови. Десно је једна воденица, која још није помакнута са првобитног места (а сад се и то намерава и газда њен иште „линију“), а даље се пружа ред све нових кућа и — даље Главна улица (десно) а „Муџијски сокак“ (лево). Кад се пређе пијаца отвара се опет поглед у „Лесковачки сокак“ (који иде на запад) а према њему је „Широтски сокак“ (који иде на исток). Свиуда у тим улицама догнута су или се диму ноје куће, какве смо навикли да видимо по варошима у Шумадији. — У „Широтском сокаку“ налази се највећа нишка гостионица „Европа“ — куда нам познаници саветоваху да идемо на одмор и стан. Ми тако и учинисмо, јудим одмора после заморног путовања од 3 и но дана Наш долазак у Ниш био је 31. Јула, у суботу управо у 12 сати.

Од тог дана стајало нам је прилично времена на расположењу, да посмотримо место које је тако утакано у историју наше отаџбине. Успомене, отуђ донесене рад сам био да уступим и дру-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

опоминило на угњетача „великог племена“ словенског. Сам привор хришћанских владара где гирају под притиском Аустрије, и крв Херцеговаца и Бошњака, која се дије противу војне службе швапском господару, учинила је да он загрми без обзира на сваке „обире“, и све етикете. Наирешити од ових протеста чу се у самој Русији, на прослави боја геок-тепског, и задуља све народе и све кабинете. Нити се он ту даде зауставити, него га понови и у Варшави пред лицем Старе Пруске — шта велики у машах Паризу, пред самом „племенитом равнаницом“ — пред оном што дубоко задрже пред претим споменом извесних победа и извесних несрећа. Питам, који је тај Француз, достојан имена француског, који се тако тосто неби поклонили, који Скобелева неби поздравео? — Али само, горко искуство научило нас је да угушујемо своје непосредне осећаје, да се кловимо прве ватре охушевљења, и да завој праг дана поверавамо ладном размислању другог. Ето тако је то могло бити да смо пусти и најдичнијег поштина да оде негдам ми разумети и да смо га чули, док нас је у самој ствари његова реч дирнула у најтајније живце. Он је отишао праћен само нашим братским жељама а предустран гневним клетвама с опу страну Рајве. Немачка беше јача од његове славе, јача можда и од јавне благодарности Романова, јер изнуди да се разоружа овај војник дав, као онај у басни, и да се тако безопасан пребаци у Мињску губернију, камо ево дочека и баналну и прозачичну смрт..... Али Француска одаје заслужену правду палу јунаку и учествује у тузи великог народа од Севера? —

(СРПСКЕ СЛ.)

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД

Потврђује се да је бечка влада обуставила рад око утврђења у Кривошијама и на црногорској граници. Аустро-угарски листови истина наводе да је томе узрок, што тамо већ од дужег времена силна киша пада, и што је међу раденицима заредила врућина; но велико је питање да нису при томе друге, политичке околности узете у обзир. То је у толико више вероватније, што је влада у Кривошијама и дуж црногорске границе оставила и поставила јака војна одељења као посаде и што их је сместила у најпростије бараке од дасака, где ће мучно наћи закона и од ветра а камоли од кише. Близу је дакле памети да није само киша и врућина узрок, јер ако се мислело штедити раденике, морали би се ти обзирати

¹ Француском.

² Види париски вечерњи лист „Le Télégraphe“ број од 9-ог Јула (п. н.) ове године.

гима, који су тога уживања ради. Но писати о пределима, о варошима, о животу — о тако променљивом животу у „дунутрашности“ — то је врло тежак посао. Па као вид што у том животу нема системе, не може је бити ни у посматрањима, па често ни у описивању. Но кад кад су случајне мисли, нехотичне напомене, дражије од „дубоких истраживања“. — За то ћу и ја овде следовати само својим мислима и онако, како се појаве биће читаоцу на расположењу.

Варош Ниш.

Ниш — варош — налази се на левој страни реке Нишаве. Град, Београдски крај и „Јагодина-мала“ с десне стране. Оба дела за сад спаја само један помешити мост пред градом.

Нишава је чиста планинска река доста брза и велика, што служи вароши Нишу и на добро и на зло! Добро је имати овакву једну воду која спира и одводи сваку нечистоћу. Овога лета било је и једно (војно) купатило више двора, на 4. појнтону и са платненим оградама начивљено. Цена купања била је грош, за свакога. А зло је за Ниш — као врло ниско место — што при свима мерама сигурности Ниш није сигуран од

и на војску пренети. У осталом и ти „раденици“, или бар већина њих, нису ништа друго до војници.

Међутим јављају из Котора о новим ванредним мерама тамошњих власти. Тако су недавно похватили и затворили многе домаћине и прве људе, јер се посведочило (?) да су они хтели поново буну да дижу. И са женама, што су последњих дана прешли из Црне Горе у Кривошије и дотерали нешто марве да презиме у својим већином разваљеним колибама, не поступа се боље. Власти су их подвргле строгом испиту, одузеле им оружје што су понеле због личне сигурности и да заштите своју стоку, и најзад су неке позатварале, што се бајаги нашла код њих писма од појединих уставничких вођа. Њихова стока, као без госе паше по свој прилици шака војницима.

— Немачки цар и пруски краљ отворио је лично пруски сабор престоном беседом 2. о. м. у Берлину. У беседи се већином напомињу унутрашња питања, и изриче задовољство да су одношаји Немачке према осталим европским државама врло повољни. Беседа је добро примљена.

— Енглески лист „Тимс“ штампао је ових дана једно писмо Араби паше, у коме овај бивши вођ Мисираца изјављује, да је отпор и рат против Енглеске закључен у мисирском министарском савету под председништвом Кеџфа у присуству Дервеш-паше султановог изасланика. Ту вест ваља с највећом резервом примити, јер Араби паша, у своме садашњем положају, баш и кад би то истина било, неби смео без опасности свога живота тако што тврдити.

— Из Париза јављају да је председник француске републике, Гриви, јако оболео.

— По мадридским вестима родила је шпанска Краљица женско дете.

— У Грчкој комори поднео је министар финансије нацрт буџета за 1883 годину. У буџету је означен приход у 73 милиона, а расход у 82 милиона. Према томе се показује дефицит у 9 милиона. Тај дефицит мисли министар покрити

опаке поплаве. За сад има од моста дуж Нишаве уз воду један насип, као заштита од поплаве. Но у јулу ове год. хтела се Нишава и то да разбије и Ниш потопи. Но благодарети војски која је (на заповест гарнизонара и пуковника Светозара Харића) бранила и одбранила ороњен насип од провале. Има повисе од моста један зид тако од својих 100 метара, као закон. Баш на том зиду — који је подлозан, а све води на удаљу — и биће Нишу опасност! Нека дакле Нишљаје, место што су пустили матицу под зид (више купатила и двора) дуж целог зида набацају насип и засаде дрвима и тиме зид вечно осигурају а воду одбију средином. — Исто тако и не мање опасно ороњено је с зид десно од моста испод моста. Ово су све такве рупе и јама, на које ако се за рана не пази, могу скупо да стану. Јер као што се давно зна: „Вода је добар слуга, а зао господар!“ Нишу нису првине да му је Нишава узлазила у куће и дућане. Још може њена матица да дере преко средине!

По освојењу Ниша — и одласку турске војске и грађанства — Ниш је имао исто подобје као и београдски Дорћол после 1862 год до регулације Београда. Шта је могла бити прва намера и грађана и власти но да се Ниш регулише,

порезом на алкохол, вино, дуван и повишењем порезе.

— По петроградским вестима одобрила је руска влада, да се одмах узму у израду неколико великих ратних бродова.

ДОПИСИ

Бељина, (Босна) 19 октобра

Блазу смо до вас па вам је без сумње и позната наша жалосна судбина. Али поред свега тога неће бити згорег да вам коју проговорим. У вашим листовима и нема о нама скоро ништа. А како и да буде, кад се једни боре да одрже оне, који хоће то што по то пријатељство са нашим најдрљим непријатељем, Аустријом а други оет својим космолизмом запијени, слабо маре за народност, њима је српство и православље споредна ствар, за које они воде да су се преживели.

Једна „Српска Независност“ што држи српски народни барјак високо и бори се за оно, у чему лежи спас српства. Али наши непријатељи забранили су ваш лист, те тако не можемо да читам оно што би ми најрадије читали, и што би вам било мелема на наше љуте ране.

Више сам пута хтео да вам пишем, али како ћеш писати, кад су наши нови адулмарши разапели своје мреже на све стране. Па тешко ономе ког би ухвати и да пише у ваш лист. Тек ако човек добије поуздану прилику може по штогод отпрати тамо к вама, а иначе не.

Под Турцима наше су везе биле јаче, а и састајали смо се један са другима чеље и слободније. Особито ми пограничани, неговали смо те везе појединце и умаси, при славама и саборима црквеним где смо један другогме одлазили, те се ми браћи из Србије јављивали а они нас оиет тешили; верујте човеку је лакше срисити беду и неволу, кад има с киме да је подели, а особито кад се потужи своме рођеном, но сада и тога нема. Швабе су све то забраниле. Затвара се и премеће сваки онај који дође из Србије и са редовним исправама, и на њега се мотри, па ако се човек по приватним или трговачком послу састане са киме од ваших, онда тешко оном, с ким се састајао. Одмах њега на испит и у хапсу. Ваше власти сада се слабо заузимају за — онога, на кога Швабе иасрну, бар тих је случајева било безброј, па се људи устручавају да нам и долазе. А ми сиrote не смею никако ни да тражимо дозволе да идемо у Србију, јер одмах нас сумњиче, гоне и киве. О саборима црквеним несме нико да нам пређе, а нас нико не пуштају у Србију.

Швабе ти овде код нас свакојаке главе о вама проносе, па тешко ономе које би се усудио да их тера у лаж. Нани свештеници и учитељи на правој су муди. На њих се дигла и хаља и врана, хоће баш да их сатру и искорене. Знају Швабе шта нам они вреде и како они чувају нашу веру и српство, па зато на њих највише устају. Кад је год служба божија, увек ти је наша црква пуна швијуна, увуку се ти несретници међу народ, па чак и међу жене и децу и прислушкују шта ће ко рећи, па да га воде у хапс и мету на муке. Ако се наша невина девица играју, таки их полиција швапска тера, не да да се и два детета српска заједно играју. Има случајева где су власти швапске позивале и децу, те их са претвом и бојем испитивали, да кажу шта им се код кућа родитељи разговарају.

Намети су код нас велики, ужасни. Швабе нам одузеле и прно испод поката. Турци су у сваком погледу били бољи у сто пута, но што су Швабе. Под Турцима си бар колико толико на суду и на путу имао правде, али код Швабе је право безаконје и насиље. За Србина нема ни правде ни закона, нега сматрају Швабе као звер, те им је слободно беснити над њиме колико им је драга воља.

Буд нам Швабе одераше кожу с леђа, буд нас гоне и у цркви и школи, буд нам није ни личност ни имаовина сигурна, туд још хоће нашу младеж да вуку у њихове солдате, те да наша деца крв лију за њих и њихово тиранство. Мило се зар српске крви проливао за Швабе, те је и нашу Босну постигла несрећа, да се и ми боримо за те заклетте непријатеље српске. Баш су се Швабе укоништеле да нам живо срце из недара ишчупају. Али бива неће успети. Потражићемо ми лека зду.

А зло је код нас превршило сваку меру, дошла нам је душа у подрлац, па или ваља мрети или се ослободити ових покора. Ваљда ће се и код вас једном разведрити и окренути на боље, па би нам и оет било мало толије око срца, загревала би нас вада, да је мајка наша Србија срећна, па она онда неће ни нас невољнике заборавити.

Ми се непроставо богу молимо да се у Србији сатре корен паклених Бранковића, молимо се Богу за Краља Милана, да што пре оствари аманет српски.

Имамо сви ми Срби доста непријатеља, али кад би се паклено семе у кризу нашем сатрало, онда би сви ти непријатељи били слаби и немоћи да нам нахуде. А нас сиrote Босанце огрејало би сунце што пре, ми би се избавили овога зла и несреће, која нам пропању прети.

Ф.

да се просеку правилне и простране улице дуж и преко? Одлазак турских становника олакшао је овај наметан план. Пет је само година од освојења Ниша и до данас је Ниш толико коракнуо да се мери — и ако не с Београдом — то са сваком другом вароши у Србији, и одмогих је сад лепши. Остаје много и много да се уради, да се калдрма дигне, да се побочне улице просеку (јер сад су главна брига велике улице од града ка цркви), да се вазне и подигне (нивелише) да се просеку и озидлају канали, који ће воду и т. д. одводити испод земље у Нишаву. Поглавито пак да се водоводи за чесме поправе и тврдини цевима (чунковима) замене и тако обзидлају да нигде на површину не излазе, како је сад, на уштрб здравља, случај.

Јошт доста, доста има да се у Нишу уради! И ми жељимо нашим драгим Нишљајама добру срећу и издрљивост на добром путу и раду.

Сад има у Нишу четвори велике улице, које га пресецају унакрет, почев од моста до Горице (и до цркве) и од прве пијале (пред мостом) на исток и запад (Пироту и Мрамору.) Најдуже је улица од моста ка цркви преко „Арнаут-пазара“. За њом је „Лесковачка сокак“ (ка Мрамору и Лесковцу) по том „Пиротска ули-

ца“ (ка Ђеле-кули, Бањи и Пироту) и „Муџијски сокак“ који иде упоредо са главном улицом, али није до краја (к цркви) пробијен и изведен).

Главна улица (преко „Арнаут-пазара“) има исту судбу, као и „Кнез Михаилова“ у Београду! За што? Ја не знам! А мислим, да би било боље да је права! Она је лепа, ту су најбогатије трговине и стоваришта, радионице и многе кафане — али она је крива на половани. Бавка ће бити улица „Муџијски сокак“ где је сад телеграф — још не знам. Прво је изведена „Лесковачка улица“ а после ње је „Пиротска улица“ поред гостионице „Европе“, поште и болнице. Регулација је поукала за собом другу последницу: велико насињање улица, т. ј. нивелирају ово је, и ако истина за по нека ниска места тешко и скупо, за целу и варош добро. Вода отиче брзо и варош је сува и без бања и руна. Но васипате су само главне улице. Бокови стоје исто тако ниско као и пре а прилично има и бара на неким местима. Тек кад се све улице просеку — кад се све подигну..... онда ће у Нишу бити поправљена велика погрешка, што Ниш није исељен на десну страну Нишаве, где је град и чисто поље, више и лепше но ма који део данашњег Ниша. Стари Ниш — био да је и био на тој (десној) страни..... где је и Немања зидао свога светог Пантелију.

(наставиће се.)

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Чачак 2 Новембра 1882 год.

Јуче је у нашој општини у највећем реду обављен избор једног помоћника кметског, осам одборника и четири замишеника. Истакнуте су три кандидационе листе. Напредњаци су кандидовали своје радикали своје, а либерали своје. На збор је дошло свега 187 гласача, и од ових су добили либерални кандидати 114, а осталих 73 гласача подељено је на напредњачке и радикалне кандидате; и према томе, противници либералне странке нарочито — корифеји напредњачки — имају да забележе у књигу свга ништавила још једну велику поразу, на међдану изборне борбе.

Слава свесним грађанима чачанским, који и овом приликом дадоше највидљивијег доказа да се својих противника не плаше ма да је у њиховим, противничким рукама власт и сила!

Врло је значајно то, да су сада и кметови и одборници и замишеници све сами овејани либералци, и да нема ни једног из ма које друге партије у општинском предстваништву.

За кметовског помоћника изабрат је г. Радоје Јовановић базалин, за одборнике: г.г. Никола Радовановић, Фердинанд Крен, Пера Николић, Митар Максимовић (пензионер), Јован Степановић, Тимотије Шибинац, Илија Кривачић и Љубимир Љужанин; а за замишенике: Ранко Мајсторовић, М. Јовило Николић бакалин, Гаја Нешић пекар и Стева Радовић баштован.

Чујемо да напредњаци спремају жалбу противу овог избора на основу разних измишљотина, са којима се они увек слажу, али ће им бити у задук мука, јер су напредњачке удруме и сувише сваком позвате, те им већ нико и неверује.

Чачанин.

ВЕСТИ ИЗ НАРОДА

Из Кладова јављају нам, како су „виделовачке“ присталице, Димитрије Николајевић и Илија Симић силом хтели да се избере загласени пон Мијанло из Кладова у депутацију, која је послата од стране среза да поздраве Краља, на немогући никако продрети са њим утврдили су капетана Милановића у депутацију. Но ово нису они могли ни смели јавно чинити на збору, него су звани неке сељаци и ту их потписали, без да су они знали на шта се потписују.

Кад се депутација из Кладова кренула заједно за Београд, неки су од изасланика запитали што иде капетан са депутацијом, на што им је одговорено да је од стране среза изабрат. На такви одговор депутати изјавили су своје незадовољство, јер капетана није срез бирао да иде са депутацијом, већ да су то ујдурисали неке „виделовачке“ присталице, тротиву воље народа из среза. Капетан нашав се у небраном грођу, позивао је на лажи неке од својих присталица и са њима шуровао, наговарајући их да се он исклучи из депутације. Али свесни депутати нису се дали никакво повести за тим наговорима, но су остали при својем, да капетана није срез бирао, и по томе да њему нема места у депутацији, а нарочито да он исту предводи и у име њено да поздраве Краља.

Ето како се „виделовци“ силом напурују народу, но народ их се свуда и на сваком месту клоњи и ротосиља.

Народ је сложан и једнодушно изабрао ваљаног свештеника текијског Петра Ђорђевића, поред свију наговарања „виделовачких“ присталица, да га не бира. „Виделовци“ раде противу ваљаних људи, који уживају поверење народно, и који само могу бити искрени тумачи његових осећаја и жеља, а хоће себе да наметну народу, те да у име његово, износе своје себичне жеље. Али народ „виделовце“ свуда добро познаје, те им не да да се са њиме титрају и да га употребљавају као оруђе за своје себичне рачуне.

Из Текије пишу нам, како познати „виделовачки“ присталица, покварени поштар Текијски са познатим оцоубицом, пролоше којекакове лажне гласове, у цели да би „виделовцима“ дигли онази кредит у народу. Ти су људи толико покварени, да њихово понашање и рад само изазивају гнушање у народу. Тешко пропалој „партији“ „виделовачкој“ кад је и на такве спала, да је бране и дижу. Али утољени се хвата за све. Но све то неће ништа помоћи, јер свест је у народа будна, те га нико не може завести на странутицу. Народ као слуда, тако и овамо, једва чека да се опрости „виделовачка“, који му толика зла и несреће наговарише на леђа. Њихов пад био би права слава и весеље за народ. Но ваљда ни тај час није далеко.

Из Лознице јављају нам, како Срећко Поповић тамошњи учитељ, у другом разреду основне школе, слеза присталица „виделовачка“, злостави и бије децу.

За тај нечовечи поступак „виделовца“ учитеља, тужили су се грађани министру више пута, но министар је те све тужбе бацно у архиву. Више су пута људи долазећи из Лознице у Београд, лично питали министра шта мисли са тим учитељем, но он не само да их је одбио, но је имао толико смелости да људима каже да противу Срећка учитеља не постоји ни једна тужба.

Учитељ Срећко осмелен тим повлађивањем мини. тровим, тера своју бесомучност преко свију граница. Тако је Срећко грозно пре неког времена истурао дете Јевте Гашића. А пре неки дан хтео је да разломи вилице једном детету. Нема детета у његовој школи које он није грозно тучао. Многи родитељи због тога тирајука учитеља Срећка не дају своју децу у школу, а многи је ваде из школе.

И тако све ради учитељ „виделовца“ слободно и безазорно јер зна да му неће министар ништа пошто је „виделовца“. Тешко школи, тешко нараштају под „виделовцима“. Они не само што хоће да га заглазе и разврате, но хоће и физички да га упропаштавају, како неће ни Богу на људима ваљати. Даље нам јављају из истог места, како поштар Петар, парох Брасински, и Борински, седе у Лозници, те народ из тих места кад има да му свештеник врши какво чиниодејство, мора чак у Лозницу да долази. Места су ова удаљена од Лознице четири и пет сахата. Зар и ово може бити, зар и овако да се народ књи. Поп Петар је „виделовца“ па се не боји никога, њему се све може што хоће. Црква и школа процвицала је горко под „виделовцима“. Они се свом снагом упињу, да та два извора светлости и живота помраче.

ДОМАЋЕ ВЕСТИ

Споменик великом Кнезу српском Михаилу, откриће се на светог Никољу 6. децембра ове године.

Заслуге великог Кнеза патриоте, заслужују, да откриће буде што свечаније. Ми држимо да би требало да се далеко веће спреме чине за тај свечани момент, но што видимо да се припремају. Ми смо у своје време говорили о томе у нашем листу, али наша се реч канда слабо узимала у обзир.

— Данас се бирају у Београду два члана општинског суда, неколико кметовских помоћника и неколико одборника и њихових замишеника.

Ми имамо да јавимо, да у овоме избору либерална странка неће учествовати. Ако би дакле било каквих листа, на којима би се налазило и по који члан либералне странке као кандидат за које од тих места, која се имају поупунити, те листе не могу се сматрати као листе либералне странке, но као листе појединих грађана, а странка, као таква, има разлога да се овај пут уздржи од учешћа у избору општинског.

— Дозвајемо да у сељани села Коштућиња у срезу пригорском округу Рудничком 21 прошлог месеца пуцади на

свога ереског старешину Самардија и ранили га пандура. Не знамо којом се приликом извршио овај догађај, али га без сумње, сви морамо сажаљевати.

— Г. генерал и члан државног савета Ранко Алмирић, стављен је указом Краљевим у пензију.

— У „Српским Новинама“ од петка, изашао је повећи указ којим се многи официри и војено административни чиновници унапређују.

— У Смедереву обављен је избор кмета и чланова 4 овог месеца. „Виделовци“ су употребили све удруме да само сузбију народну струју. Каковим су се средствима „Виделовци“ служили, може се лако погодити, ко познаје те људе и њихов рад. Већина грађанства, уздржала се од учешћа у избор. А за што лако је погодити. Људи поштени и мирни вољу и да не употребе своја грађанска права, но да долазе у сукобе са „Виделовцима“, који не бирају средства само да постигну своје себичне цели. Међу тим су „Виделовци“ поред свега тога са својим Чуњем пропали.

ДНЕВНИК

Београдски.

Јуче је пао први овогодишњи снег.

Страни.

Париски листови јављају за овај чудноват и карактеристичан случај: Сия кнеза Пољњак западио је 28. пр. м. дворац свога оца, дошто је претходно просео по собама неколико ока петролеума. Пожар је тешком муком савладао. Полиција је ухватила младог Пољњак и одвела у хапс. Он је при саслушању изјавио, да је ту палећину учинио из освете, што му стара кнез не даје довољно новаца. — С друге стране допуњују ту вест тиме, да то није закони сина кнеза Пољњак, него ванбрачно дете. Он је често долазио у дворца кнежев, па тако су га слуге и тога дана у одсуству кнежевом пустили у салон, и не слугећи да ће ваку несрећу учинити.

— Бомбе у Будим-Пешти. Пре неколико дана одржао је пештанска полиција у тако званој малој Пешти целу фабрику, у којој су бомбе израђивале. Ствар је у овоме. Још поодавна известила је бечка полиција угарско министарство унутрашњих послова, да се или у самој Пешти или у околини престонице угарске израђују бомбе. На ту доставу изда министар унутрашњих послова пештанској жупанији наредбу, да учини нужне кораке те да ову ствар испита. После дугог истраживања дозна полиција за неког А. Хорвата, који станује у малој Пешти, да се већ од дужег времена бави израдом бомби. Једног дана руни полиција ујкућу тога Хрвата, и ту, не нашавши газду дома, после кратке претраживања наиђе на једну рунчагу, у којој беше знатна гомила израђених бомби смештена. Сем тога узати полиција цео алат и много барута. А. Хорват, који се много доцније вратио дома, буде одмах ухапшен. Он је на протоколу исказао, да је бомбе израђивао за војне потребе, но упорно тајни одкуда је набављао материјал, као и то има ли и који су му другови. Полиција трага да дозна што више о томе чудном човеку, но у месту га слабо ко познаје, јер се ни с ким није дружио. Толико се зна, да није давно у малој Пешти, и да је приличан број израђених бомба распродао. Бомби има велики као оканица и мали као обичне дечије лоптице, које се комотно могу у цепу носити.

Статистика доњих животина у Европи. Рачуна се да у Европи има коња: 51,500,000, од ових долази на Русију 16 милијуна, на Франиуску 2,700,000; говеда 89 милијуна од којих долази на Русију 12 милијуна, на Француску 11 милијуна, оваца 194 милијуна од којих долази на Русију 46 милијуна, на Велику Британију 29 милијуна, на Француску 25 милијуна, на Пруску 19 милијуна, свиња 42 милијуна од којих долази на

Русију 10 милијуна а на Француску 5 милијуна.

Највише самоубиства долази на варош Лајпциг у краљевини Саксонској. У овој држави долази 450 самоубиства на милијуна становника, у Паризу 400, у Бечу 285, у Берлину 280, у Лондону 85; — у мају, јуну и јулу догађа се највише самоубиства. Самоубице због сиротиње обично се вешају, самоубице због грешке савести и из љубави обично се убијају пушком или се трују.

(Париз.) По најновијој статистици има у Паризу 82.352 куће. Године 1876 било је свега 71.862 куће, дакле је за пет година дана саграђено 10.479 нових кућа у Паризу. Једно на друго уземши има у свакој кући 25 до 27 становника.

ТЕЛЕГРАМИ

Лозница, 5. Новембра.

Као што се у напред могло предвидети, Министар Гарашанин уклонио је Кулиновића са звања председника општине. Узроке збачењу јавићу поштом.

НЕДЕЉНИ РЕПЕРТОАР

За месец Новембар.

- Среда 10. Добровећница, шаљива игра у пет чинова, од Ш. Бирлџај-ефове, превео се немачког С. Д. Которони.
- Петак 12. Лукреција Борџија, драма у пет чинова, од В. Иго, превео М. А. Симић.
- Недеља 14. Лалах, трагедија у пет чинова, од Ј. С. Поповића. (Прерађен).

Због празника изићи ће наш лист у четвртак на табаку и по.

„Београдска Задруга за међу собно помагање и штедњу“ отпочела је своју радњу од 1 овог и прима уплате на удеоичке књижице у својем стану који се налази у кући г. С. Вељковића спрам Руског Цара.

У исто време прима и новац под камату по 7%, а издаје по 10%. — 5. октобра 1882 г у Београду.

Управни одбор.

Огласи

НЕ МОГУ ОВЕ ГОДИНЕ НА ВАВЕДЕЊЕ (21. Новембра) да дочекујем госте.

Дим. Миловановић, учит. у палилули.

Број 193

3—1

НА ДАН МОЈЕ СЛАВЕ 11. т. мес. не примам честитања.

Драгутин Жабарац

И ОВЕ ГОДИНЕ НЕЊУ МОЋИ да славим Св. Аранђела Михаила.

Крагујевац.

Сима Живковић.

НА МОЈУ СЛАВУ Св. АРАНЂЕЛА не могу примати посете.

Љ. Узун-Мирновић пуковник.

бр. 197. 3—3

НА ДАН 8. НОВЕМБРА ове године о Светом Аранђелу. — Мојој слави не примам честитања.

18. Октобра 1882. г. Ниш.

Љуб. П. Младеновић Александранин.